

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра технології м'ясних, рибних та морепродуктів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету харчових технологій
та управління якістю продукції АПК
_____ Лариса БАЛЬ-ПРИЛИПКО
«___» _____ 2025 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри технології,
м'ясних рибних та морепродуктів
протокол №10 від "03" червня 2025 р.
В.о. завідувача кафедри
_____ Наталія ГОЛЕМБОВСЬКА

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Харчові технології»
_____ Олександр САВЧЕНКО

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕНЕДЖМЕНТ ПІДПРИЄМСТВ М'ЯСОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ З
ОСНОВАМИ ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Галузь знань 18 «Виробництво та технології»

спеціальність 181 «Харчові технології»

освітня програма «Харчові технології»

Факультет (ННІ) Харчових технологій та управління якістю продукції АПК

Розробники: Віктор ЄМЦЕВ, професор кафедри технології м'ясних, рибних
та морепродуктів, д.е.н., професор

Київ 2025

Опис навчальної дисципліни «Менеджмент підприємств м'ясопереробної галузі з основами підприємництва»

Навчальна компонента «Менеджмент підприємств м'ясопереробної галузі з основами підприємництва» формує комплекс теоретичних знань та прикладних навичок з планування і прийняття управлінських рішень щодо раціональної організації виробництва на підприємствах м'ясопереробної галузі, підвищення результативності та ефективності функціонування підприємства галузі в ринкових умовах.

Головна задача вивчення дисципліни - закласти у майбутніх фахівців навички основ економічного аналізу та ринкового мислення, сформувати комплекс знань та навичок щодо можливості свідомого оцінювання конкретних ситуацій і самостійного прийняття управлінських рішень на основі результатів техніко-економічних розрахунків щодо доцільності здійснення певних дій з підвищення ефективного управління діяльністю підприємств всіх форм власності. Майбутній фахівець повинен знати методи та стилі управління, систему оподаткування, алгоритм розробки бізнес-плану та розрахунку собівартості виробництва одиниці продукції, ціни, прибутку, рентабельності тощо.

Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	ОС «Бакалавр»	
Спеціальність	181 «Харчові технології»	
Освітня програма	«Харчові технології»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота)	-	
Форма контролю	Екзамен/залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	3	4
Семестр	6	1 / 2
Лекційні заняття	30	8
Практичні, семінарські заняття	30	6
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	60	106
Індивідуальні заняття	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4	-
Форма контролю	Екзамен	Залік

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Менеджмент підприємств м'ясопереробної галузі з основами підприємництва» є формування і засвоєння комплексу теоретичних знань та прикладних навичок із раціональної організації виробництва за застосування сучасних методів підвищення результативності виробничих систем та ефективності функціонування підприємств галузі в ринкових умовах.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі різного рівня складності у процесі навчання, із застосуванням базових теоретичних знань, розвинутої системи логічного мислення, комплексу теорій та методів фундаментальних і прикладних наук та розв'язувати практичні проблеми технічного і технологічного характеру у виробничих умовах підприємств харчової промисловості та ресторанного господарства..

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК3. Здатність організовувати та проводити контроль якості і безпеки сировини, напівфабрикатів та харчових продуктів із застосуванням сучасних методів.

(інформація доступна в освітній програмі)

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН10. Впроваджувати системи управління якістю та безпекою харчових продуктів. *(інформація доступна в освітній програмі)*

ПРН17. Організовувати процес утилізації відходів та забезпечувати екологічну чистоту виробництва

(інформація доступна в освітній програмі)

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти;

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин								
		денна форма					Заочна форма			
		тижні	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
				л	п	с.р		л	п	с.р.
	Модуль 1									
	1-й змістовий модуль: Сутність менеджменту та його функції									
Тема 1. Менеджмент як вид діяльності та галузь науки		1	8	2	2	4	11	2	1	9
Тема 2. Організація як об'єкт управління та процес		2	7	2	2	3	9	-	-	9

Тема 3. Планування як функція менеджменту	3	7	2	2	3	9	-	-	9
Тема 4. Організування як функція менеджменту	4	7	2	2	3	9	-	-	9
Тема 5. Мотивування як функція менеджменту	5	8	2	2	4	13	2	1	9
Тема 6. Контролювання як функція менеджменту	6	7	2	2	3	9	-	-	9
Разом за змістовний модуль 1	6	44	12	12	20	60	4	2	54
2-й змістовий модуль Управління діяльністю підприємства									
Тема 7. Управління трудовими ресурсами	7-8	18	4	4	10	12	1	1	10
Тема 8. Управління витратами на підприємстві	9-10	18	4	4	10	12	1	1	10
Разом за змістовний модуль 2.	4	36	8	8	20	24	2	2	20
3-й змістовий модуль: Основи підприємницької діяльності									
Тема 9. Сутність підприємницької діяльності	11	9	2	2	5	9	-	-	9
Тема 10. Система оподаткування в Україні	12	9	2	2	5	9	-	-	9
Тема 11. Бізнес-планування підприємницької діяльності	13-15	22	6	6	10	29	2	2	14
Разом за змістовний модуль 3	5	40	10	10	20	36	2	2	32
Усього годин	15	120	30	30	60	120	8	6	106

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
	Модуль1 Сутність менеджменту та його функції		
1	Тема 1. Менеджмент як вид діяльності та галузь науки	2	2
2	Тема 2. Організація як об’єкт управління та процес	2	-
3	Тема 3. Планування як функція менеджменту	2	-
4	Тема 4. Організування як функція менеджменту	2	-
5	Тема 5. Мотивування як функція менеджменту	2	2
6	Тема 6. Контролювання як функція менеджменту	2	-
Модуль 2. Управління діяльністю підприємства			
7	Тема 7. Управління трудовими ресурсами	4	1

8	Тема 8. Управління витратами на підприємстві	4	1
Модуль 3. Основи підприємницької діяльності			
9	Тема 9. Основи підприємницької діяльності	2	-
10	Тема 10. Система оподаткування в Україні	2	-
11	Тема 11. Бізнес-планування підприємницької діяльності	6	2
Усього годин		30	8

4.Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	2	3	4
Тема 1 Менеджмент як вид діяльності та галузь науки			
1	Практичне заняття 1 Менеджмент як галузь науки Менеджмент як вид діяльності	2	1
Тема 2 Організація як об'єкт управління та процес			
2	Практичне заняття 2 Сутність, призначення та типи організаційних структур управління підприємством. Алгоритм побудови органіграм. Бюрократична та адаптивні моделі побудови оргструктури управління підприємством. Позитивні та негативні риси різних типів оргструктур. Зовнішнє та внутрішнє середовище. SWOT - аналіз. Аналіз STEEPLE-факторів	2	-
Тема 3. Планування як функція менеджменту			
3	Практичне заняття 3 Склад, задачі, види планів, вихідні дані до його розроблення. Планування підвищення продуктивності праці (за техніко-економічними чинниками). Плановий баланс робочого часу 1 -го робітника. Планування чисельності персоналу. Планування фонду оплати праці. План підготовки і підвищення кваліфікації працюючих. Виробнича програма. План матеріально технічного забезпечення підприємства.	4	-

Тема 4. Організування як функція менеджменту			
4	Практичне заняття 4 Виробничий процес, його складові частини. Організація виробничого процесу. Виробничий цикл. Принципи організації виробничого процесу. Види руху предметів праці у виробничому потоці програма.	2	-
Тема 5. Мотивування як функція менеджменту			
5	Практичне заняття 5 Сутність та методи мотивації. Теорії мотивації. Прямі та непрямі економічні методи мотивації. Типи заохочень. Організація та планування заробітної плати на підприємстві. Форми та системи ЗП на підприємстві. Системи преміювання та штрафів.	4	1
Тема 7. Управління трудовими ресурсами			
6	Практичне заняття 6 Поняття та структура персоналу підприємства м'ясопереробної галузі. Стилi та методи управління персоналом. Методика планування, аналізу чисельності, складу та руху персоналу. Методи визначення та чинники зростання продуктивності праці персоналу підприємства.	2	-
Тема 8 Управління витратами			
7	Практичне заняття 7 Класифікація витрат підприємства. Групування витрат підприємства за економічними елементами та статтями собівартості. Методи планування, обліку та калькулювання витрат на виробництво одиниці продукції. Визначення основних фінансових показників результативності та ефективності діяльності підприємства.	4	2
Тема 9. Сутність підприємницької діяльності			
8	Практичне заняття № 8 Підприємництво і підприємець: сутність, види та форми здійснення. Рішення про початок підприємницької діяльності та розробка бізнес-ідеї. Алгоритм започаткування індивідуального підприємництва.	2	

	Засновницькі документи щодо створення підприємства.		
Тема 10. Система оподаткування в Україні			
9	Практичне заняття № 9 Система оподаткування результатів діяльності підприємства. Прямі та непрямі податки. Види операцій суб'єктів підприємництва, які підлягають оподаткуванню. Первинний облік податку на додану вартість. Порядок обчислення ПДВ. Сутність податку на прибуток, його елементи. Порядок обчислення податку на прибуток	2	-
Тема 11 Бізнес-планування підприємницької діяльності			
10	Практичне заняття 10 Стандарти розробки бізнес-плану. Структура бізнес-плану. Зміст розділів БП. Розрахунок фінансових показників бізнес-плану та визначення його ефективності. Управління ризиками проектування. Джерела фінансування бізнес-плану. Шляхи виходу з проекту.	6	2
Усього годин		30	6

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Менеджмент як вид діяльності та галузь науки <i>Опрацювати питання:</i> Сутність та розбіжності управління та менеджменту. Теорії та школи менеджменту. Вимоги до лідера та менеджера. Відмінності менеджера від підприємця. Розвиток менеджменту в Україні. Проблеми та завдання сучасного менеджменту	2	8
2	Тема 2. Організація як об'єкт управління та процес <i>Опрацювати питання:</i> Організація як складна відкрита система. Зовнішнє та внутрішнє середовище. STEEPLE-фактори (приклад). Організаційно-правові форми існування підприємств.	2	8
3	Тема 3. Планування як функція менеджменту	6	8

	<i>Опрацювати питання:</i> Принципи планування. Відмінності типів планів. Планування забезпечення підприємства всіма видами ресурсів. Алгоритм розробки планів. (приклад). Нормування споживання всіх видів ресурсів у виробництві		
4	Тема 4. Організування як функція менеджменту <i>Опрацювати питання:</i> Склад та алгоритм побудови органіграми. Типи зв'язків між ланками органіграми. Побудувати оргструктуру підприємства (приклад).	6	8
5	Тема 5. Мотивування як функція менеджменту. <i>Опрацювати питання:</i> Методи мотивації. Різні типи заохочень робітників. Рейтинг економічних та соціальних важелів мотивації. Соціальна відповідальність бізнесу.	6	8
6	Тема 6. Контролювання як функція менеджменту природних ресурсів <i>Опрацювати питання:</i> . Міжнародні стандарти контролю якості та безпечності продукції. Системи: НААСР, ISO, TQM, EOQ.	5	8
7	Тема 7. Управління персоналом <i>Опрацювати питання:</i> Кадровий потенціал підприємств . Підбір управлінських кадрів і формування їх резерву. Структура особистості здібного керівника . Особливості зарубіжних технологій управління колективами	5	8
8	Тема 8. Управління витратами <i>Опрацювати питання:</i> Алгоритм розрахунку та групування витрат за економічними елементами та статтями собівартості. Особливості калькулювання витрат на підприємствах галузі. Шляхи зменшення витрат на виробництво продукції на підприємствах галузі.	5	8
9	Тема 9. Сутність підприємницької діяльності <i>Опрацювати питання:</i> Роль підприємництва у розвитку економіки країни. Проблеми розвитку та функціонування підприємницьких структур в Україні. Види власності. Правове забезпечення підприємницької діяльності.	10	16

	Види діяльності що ліцензуються. Алгоритм реєстрації підприємства та перелік необхідних документів (приклад).		
10	Тема 10. Система оподаткування в Україні Сутність, функції та призначення податків. Види та класифікація податків. Система оподаткування в Україні. Загальна та спрощена системи оподаткування. Податкова політика держави	5	8
11	Тема 11. Бізнес-планування підприємницької діяльності <i>Опрацювати питання:</i> Чутність, призначення та стандарти розробки бізнес-плану. Джерела бізнес-ідей. Джерела фінансування БП. Ризики реалізації бізнес-ідей. Формування нового типу свідомості як споживача, так і виробника. Конкурентні переваги товарів та підприємств. Сегментація ринку та її критерії. Маркетингова суміш . Сутність та види попиту. Життєвий цикл товару. Критерії відбору постачальників та посередників. Структура договору. Міжнародні правила перевезень «Інкотермс 2020».	8	18
Усього годин		60	106

**6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:
(вибрати необхідне чи доповнити)**

- екзамен (залік);
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- тестові завдання;
- презентація та обговорення рефератів;
- пірінгове оцінювання, самооцінювання.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання (теоретичні завдання нормативного та практичного характеру);
- метод практико-орієнтованого навчання;
- метод проєктного навчання (розробка та публічний захист БП);
- метод навчальних дискусій та дебат під час обговорення рефератів;

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (затверджено Вченою радою НУБіП 27.02.2025 р. протокол № 8)

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання	
		денна форма	заочна форма
Модуль 1 Сутність менеджменту та його функції			
Лекція 1	<i>Знати</i> Сутність менеджменту та його основні принципи, функції і методи. Основні риси та види організації та основні елементи його внутрішнього та зовнішнього середовища. Основні організаційно-правові форми існування підприємств Сутність, принципи планування та види планів. Методи мотивації. Сутність, функції, форми та системи заробітної плати. Сутність, види та принципи організації контролю. <i>Вміти</i> підбирати організаційно-правову форму підприємства, організаційну та виробничу структури управління підприємством, системи організації контролю та методи його проведенню на підприємстві виходячи з типу виробництва. <i>Використовувати</i> можливості основних наукових шкіл менеджменту, теорії та методи мотивації в управлінської діяльності з метою досягнення визначеної мети підприємства.	1	5
Практична робота 1		5	-
Самостійна робота 1.		5	10
Лекція 2		1	-
Практична робота 2		5	-
Самостійна робота 2.		5	10
Лекція 3		2	-
Практична робота 3		5	-
Самостійна робота 3.		5	10
Лекція 4		2	-
Практична робота 4		5	-
Самостійна робота 4		5	-
Лекція 5		2	5
Практична робота 5		5	-
Самостійна робота 5		5	10
Лекція 6		2	-
Практична робота 6	5	-	
Самостійна робота 6	5	10	
Модульна контрольна робота 1.		30	
Всього за модулем 1		100	
Модуль 2. Управління діяльністю підприємства			
Лекція 7	<i>Знати</i> Алгоритм планування чисельності робітників, шляхи збільшення продуктивності праці. Організація та планування заробітної плати на підприємстві. Класифікацію витрат на підприємстві. Сутність та види, позитивні та негативні риси аутсорсингу, бенчмаркінгу, франчайзингу та лізингу. <i>Вміти</i> планувати витрати на придбання всіх видів ресурсів, заробітної плати, розробляти кошторис повних витрат на виробництво продукції. <i>Використовувати</i> сучасні методи і технології менеджменту в управлінні підприємством для зменшення собівартості виробництва продукції на підприємстві.	5	5
Практична робота 7		10	10
Самостійна робота 7		20	20
Лекція 8		5	5
Практична робота 8		10	10
Самостійна робота 8		20	20
Модульна контрольна робота 2.		30	
Всього за модулем 2		100	

Модуль 3. Основи підприємницької діяльності			
Лекція 9	<i>Знати</i> Правові основи підприємницької діяльності в Україні. Алгоритм реєстрації підприємницьких структур. Перелік, структуру та зміст засновницьких документів. Система оподаткування в Україні. Види операцій суб'єктів підприємництва, які підлягають оподаткуванню. Порядок обчислення ПДВ. Порядок обчислення податку на прибуток. Сутність, зміст та стандарти розробки бізнес-плану. <i>Вміти</i> розробити засновницькі документи, бізнес-план та визначити джерела фінансування його впровадження, а також шляхи виходу з проєкту в разі його невдачі. <i>Використовувати</i> сучасні методи визначення перспективності та доцільності започаткування певного виду бізнесу	2	-
Практична робота 9		5	-
Самостійна робота 9		5	10
Лекція 10		2	-
Практична робота 10		5	-
Самостійна робота 10		5	10
Лекція 11		6	10
Практична робота 11		15	15
Самостійна робота 11		25	25
Модульна контрольна робота 3		30	
Всього за модулем 3		100	
Навчальна робота	(M1 + M2 + M3)/ 3*0,7 ≤ 70		
Екзамен/залік		30	
Всього за курс	(Навчальна робота + екзамен)	100	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання екзамену
90-100	Відмінно
74-89	Добре
60-73	Задовільно
0-59	Незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо відвідування	відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)
Політика щодо академічної доброчесності	списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Контрольні роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу.
Політика щодо дедлайнів та перескладання	роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn -);
- конспекти лекцій та їх презентації;
- підручники і навчальні посібники;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
- текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів.

10. Рекомендовані джерела інформації

Законодавча та нормативно-правова

1. Конституція України (офіц. текст за станом на 01.01.2025 р.) / – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
2. Цивільний кодекс України (офіц. текст: за станом на 09.01.2025 р. / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Кодекс законів про працю України з постійними матеріалами (офіц. текст у редакції від 02.05.2025) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
4. Податковий Кодекс України (редакція від 01.04.2025)// [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
5. «Про оплату праці» Закон України від 24.03.1995 р. №108/95-ВР (редакція від 24.08.2024)// URL: <https://www.profiwins.com.ua/ru/legislation/laws/95.html>
- 6.«Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» Закон України №755-IV від 15.05.2003р. (редакція від 04.04.2025)// URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
7. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» Закон України «: (редакція від 15.11.2024) // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15#Text>
9. «Про колективні договори і угоди» Закон України (редакція від 11.12.2022) // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text>
10. «Про відпустки» Закон України: (редакція від 24.12.2023) // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>
12. «Про господарські товариства» Закон України (редакція від 31.03.2023) // URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T157600.html

13. «Про цінні папери та фондовий ринок» Закон України (редакція від 01.01.2025,)// URL: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/zakon-ukrani-pro-tsnn-paperi-ta-fondoviy-rinok>
14. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : [редакція від 01.01.2025] // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>
14. «Про військовий збір». Закон України №4015-IX від 10.10.2024 («Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у період дії воєнного стану») та №4113-IX від 04.12.2024 («Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні»)// URL: <https://www.tax.gov.ua/baneryi/aktualni-pitannya/povidomlennya/181347.html>
15. Стан Продовольчої безпеки та харчування в світі у 2024 р., <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/ffb79f08-bf03-404a-9ad3-f8ef9c3c9e6b/content/cd1254en.html#gsc.tab=0>
16. Global Hunger Index. (2023), <https://www.globalhungerindex.org/>.
17. WFP 2025 Global Outlookhttps, https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000162840/download/?_ga=2.98078367.1045080564.1745838682-1871173570.1745838682
18. FAO 1996. Rome Declaration of World Food Security and World Food Summit Plan of Action. Access mode, <https://www.fao.org/fao-stories/article>
19. Закон України «Про продовольчу безпеку України» № 8370 від 29.12.2011 р, <https://ips.ligazakon.net/document/>].
20. Стратегія національної безпеки України. Безпека людини - безпека країни. Указ Президента України № 392/2020 від 14.09. 2020 р., <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
21. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України № 722/2019 від 30.09.2019 р, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
22. Статистичний збірник «Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України, 2021», <https://www.ukrstat.gov.ua/> .
23. Податковий Кодекс України (редакція від 01.04.2024,)// [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
24. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : [станом на 01.12.2023 р] // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>
25. Положення про порядок створення та функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів : [постанова КМУ : від 22 травня 1996 р. № 549 (редакція від 25.08.2004,) // URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/549-96-п>.
26. Методичні рекомендації з розроблення бізнес-плану підприємств.

Наказ Міністерства економіки України N 290 від 06.09.2006. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0290665-06#Text>

Основна:

1. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування: Навч. посіб. / С.Ф. Покропивний, С.М. Соболев, Г.О. Швиданенко, О.Г. Дерев'янка. – К.: КНЕУ, 2019. – 379 с.
2. Борман Д., Воротина Л., Федерман Р. Менеджмент: підприємницька діяльність у ринковій економіці. – Львів, «Світоч», 2017. – 225 с.
3. Виханський О.С., Наумов А.І. Менеджмент: людина, стратегія, організація, процес: Посібник. – К.: Сузір'я, 2016, – 380 с.
4. Менеджмент: підручник / Т.Л. Мостенська, В.О. Новак, М.Г. Луцький, М.А. Міненко; Нац. ун-т харч. технол. – К.: Сузір'я, 2018. – 690 с.
5. Менеджмент: Навчальний посібник / О.В. Прохоренко, Г.М. Коптєва, П.В. Брінь та ін. – Харків: НТУ «ХПІ», 2024. – 382 с. або URL: <file:///C:/Users/Admin/Documents/%D0%9C%D0%9F%D0%9E%D0%9F%20%>
6. Назарчук Т.В. Менеджмент організацій [Текст]: Навчальний посібник. / Т.В. Назарчук, О.М. Косіюк – К.: «Центр учбової літератури», 2016. – 560 с. або URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Nazarchuk_Tetiana/Menedzhment_orhanizatsii.pdf
7. Організація виробництва на підприємствах харчової промисловості: Підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. Т.Л., Мостенська. — К. Кондор, 2012. — 723 с. або URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8832/1/organiz.pdf>
8. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І.С., Дубовик О.Ю., Слатвінська М.О. та ін.]; за заг. ред. І.С. Волохової, О.Ю. Дубовик. – Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. – 402 с. або URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/Podatкова-systema-navchal-nyy-posibnyk.pdf>
9. Аналіз ризиків при виробництві харчових продуктів: Навчальний посібник / М.О. Дегтярьов, І.В. Яценко, Н.М. Жейнова, І.М. Дегтярьов. – Харків: Цифра Прінт, 2020. – 269 с.

Додаткова:

1. Менеджмент підприємств з основами підприємництва: Конспект лекцій. Для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 181 «Харчові технології» всіх напрямів підготовки та всіх форм навчання/ Уклад.: Ємцев В.І. - К.: НУБІП, 2024.- 236 с.
2. Менеджмент. Конспект лекцій. Для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 181 «Харчові технології» денної, заочної та скороченої форм навчання/ Уклад.: Ємцев В.І. - К.: НУБІП, 2024.- 130 с.
3. Менеджмент підприємств галузі з основами підприємництва: Методичні

рекомендації до вивчення дисципліни, проведення практичних занять та виконання контрольної і самостійної робіт для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 181 «Харчові технології» освітніх програм «Технології зберігання, консервування та переробки м'яса», «Технології зберігання та перероблення водних біоресурсів», «Харчові технології в ресторанній індустрії, якість та безпечність» денної, заочної та скороченої форм навчання/ Уклад.:В. Ємцев– К.: НУБіП, 2024. – 78 с.

4.Богоявленська, Ю. В. Економіка та менеджмент праці : навч. посіб. / Ю. В. Богоявленська, Є. І. Хомаківський. – К. : Кондор, 2017. – 332 с

5.Василенко, В. О. Виробничий (операційний) менеджмент : навч. посіб. / В. О. Василенко, Т. І. Ткаченко. – 2-е вид., випр. і допов. – К. : Центр навч. літ., 2015. – 532 с

6.Час для компанії. Корпоративний тайм-менеджмент / Г. Архангельский, Л. Богуш, Н. Васильева [и др.] ; под ред. Н. Ханановой. – К. : ФОП «А. Капуста» , 2017. – 180 с.

7.Гевко, І. Б. Операційний менеджмент : навч. посіб. / І. Б. Гевко. – К. : Кондор, 2015. – 228 с.

8.Бізнес-планування : навч. посіб. / В.Ф. Гамалій, В.А. Вишневська, О.С. Хачатурян. – Кропивницький : ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. – 186с.

9. Менеджмент організацій.: навчальний посібник / Укладачі: Л.Є. Довгань, І.П. Малик, Г.А.Мохонько, М.В. Шкробот. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – 271 с. або URL:

https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/22243/1/%D0%9C%D0%9E_2017.pdf

11. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. – URL: <https://www.rada.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. – URL: sfs.gov.ua/

4. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України– URL: <https://minagro.gov.ua/>

5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України– URL: <https://www.mof.gov.ua/>

6.Офіційний сайт Державного агентства України з управління національними проектами – URL:[http:// ns1.ukrproject.gov.ua/](http://ns1.ukrproject.gov.ua/)

7.Нормативні акти України – URL:www.nau.kiev.ua/

8. Національний інститут стратегічних досліджень . – URL.: <https://niss.gov.ua/>

9. Інформація про систему планування матеріальних потреб виробництва (MRP). – URL.: <http://www.management.com.ua/ims/ims002.html>

10. Характеристика системи «точно у термін» –

URL: <https://www.cfin.ru/press/loginfo/2001-05/52-55.shtml>

11. Про управління бізнес процесами. – Режим доступу:

www.management.com.ua/

12.1 Менеджмент організацій –

URL: https://pidruchniki.com/67898/menedzhment/menedzhment_organizatsiy

12.2. Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/менеджмент>

12.3. Режим доступу: <http://www.management.com.ua/>